

У випадках, коли насильство в сім'ї пов'язане з порушенням громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом, такі дії розглядають як хуліганство, вони тягнуть за собою відповідальність за ст. 296 Кримінального кодексу України. Під час учинення так званого побутового хуліганства можуть застосовувати фізичне насильство щодо інших членів сім'ї (завдання побойів, тілесних ушкоджень), сексуальне насильство (наприклад, груба непристойність, публічне оголення), економічне насильство (знищення або пошкодження майна, виселення із житла) або психологічне насильство (погрози застосувати насильство, стрілянина в повітря тощо).

Таким чином, кримінальна відповідальність за вчинення насильства в сім'ї передбачена в разі вчинення одним членом сім'ї стосовно іншого психологічного насильства, яке, на відміну від інших видів насильства в сім'ї, хоча й тягне за собою кримінальну відповідальність лише зрідка, проте часто є способом учинення інших видів насильства в сім'ї.

Колб І. О. – кандидат юридичних наук, прокурор відділу нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних провадженнях, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, прокуратури Київської області

КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ ДО ЗАСУДЖЕНИХ, ПОЗБАВЛЕНИХ ВОЛІ, В УКРАЇНІ

Загальноєвропейські цінності, пріоритетними серед яких є верховенство права та дотримання прав і основоположних свобод людини та громадянина (ключовим з яких є право на особисту безпеку), Україна проголосила як необхідні засади для суспільного розвитку. Зазначені об'єкти правової охорони, включаючи безпечні умови життєдіяльності особи в умовах її ізоляції від суспільства, мають визначати природу та характер

відносин між людиною і державою в нашій країні. Це відображено в ст. 3 Конституції України, де зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнають в Україні найвищою соціальною цінністю. Зауважимо, що відповідно до свого правового статусу (ч. 3 ст. 63 Конституції України, ст. 7 Кримінально-виконавчого кодексу (КВК) України), засуджені до позбавлення волі повною мірою володіють правом на особисту безпеку, поряд з іншими суб'єктами та учасниками кримінально-виконавчих правовідносин (персоналом установ виконання покарань (УВП); прокурорами, які здійснюють нагляд (ст. 22 КВК України); судьями, які здійснюють судочинство щодо злочинів, учинених у місцях позбавлення волі (ст. 32 Кримінального процесуального кодексу (КПК) України); близькі родичі засуджених; представники громадськості, які застосовують свій вплив на засуджених (ст. 6 КВК України) тощо).

Правові гарантії забезпечення зазначеного права цих осіб визначено в кримінально-виконавчому законодавстві України (ч. 2 ст. 1, ст. 6, ст. 10, ст. 102–106 та інші статті КВК України). Причому одним із крайніх засобів і водночас гарантією безпечних умов виконання та відбування покарання у вигляді позбавлення волі постають ті з них, що закріплені в ст. 6 КВК України «Підстави застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї».

Результати спеціальних наукових досліджень з означеної проблематики [1] підтверджують, що на доктринальному рівні досі не вивчені повною мірою ті питання, які мають безпосереднє відношення до запобіжної діяльності в УВП та зміст яких кореспондується зі змістом як кримінологічної, так і кримінально-виконавчих політик України. Йдеться про їх співвідношення, взаємозалежність, взаємозумовленість та взаємодію під час вирішення складних проблем у взаємовідносинах персоналу УВП та засуджених із застосуванням сили до останніх.

Вивчення практики такої діяльності показало, що у багатьох випадках заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і зброя застосовували до правопорушників поспішно та

неадекватно до ситуацій, що склались, а також не кореспондувались зі змістом такого завдання, як запобігання вчиненню нових злочинів засудженими (ч. 1 ст. 1, ч. 2 ст. 50 КК України, ч. 1 ст. 1, ст. 104-106 КВК України) [2].

Зважаючи на необхідність більш детального дослідження підстав застосування сили до осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, обрана тема цього дослідження є актуальною. Це зумовило вибір її мети та основного завдання – вивчити правову природу такої діяльності персоналу установ виконання покарань (УВП) у контексті змісту кримінологічної та кримінально-виконавчих політик України.

Результати вивчення наукової літератури підтвердили, що зазначену проблематику у сфері виконання покарань досить активно розглядають такі вчені, як О. М. Бандурка, В. А. Бадира, О. М. Джужа, Т. А. Денисова, О. Г. Колб, І. М. Копотун, А. Х. Степанюк, В. М. Трубников, С. Я. Фаренюк, І. С. Яковець та ін. Проте, попри певний масив наукових розробок, у контексті змістовних елементів кримінологічної та кримінально-виконавчої політики України питання застосування сили до засуджених в УВП досі не було розглянуто.

Список використаних джерел

1. Охман О. В. Правове регулювання заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї щодо засуджених у місцях позбавлення волі в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Охман Ольга Василівна. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. – 20 с.

2. Про діяльність підрозділів охорони, нагляду і безпеки кримінально-виконавчих установ у 2016 році : інф. бюл. – Київ : Міністерство юстиції України, 2017. – Кн. 1. 69 с.